

Frimodige ytringer om ytringsfriheten

Av Ronnie Johanson, Hedningsamfunnet

STEINAR LUNDE (Arbeiderbladet 6/12) liker ikke at svenske nynazister sprer rasistisk propaganda. Det gjør ikke jeg heller. Lunde vil nekte dem det, det vil ikke svenske myndigheter. Lunde kaller myndighetenes holdning for «uthuling» av ytringsfriheten, mens han selv går inn for å «avgrense begrepet ytringsfrihet».

Så vidt jeg skjønner, ser Lunde det å uthule ytringsfriheten som det motsatte av å avgrense den: Å nekte ytringer vi ikke liker, er bra — å tåle slike ytringer, er uthuling av retten til å ytre seg.

Lunde gir oss også en pekepinn om hva som bør forbys, nemlig «frihet til å fremelske tvers igjennom anti-sosiale holdninger». Nå har vi faktisk inntil nylig hatt en rekke land hvor antisosiale ytringer var forbudt. Statsfiendtlig virksomhet kaltes det, og disse landenes myndigheter skjønte at folk som drev med denslags hørte hjemme på galehus.

For sikkerhets skyld: Jeg tror ikke at Lunde var tilhenger av de tidligere regimene i Øst-Europa. Men ser han ikke hvilken vei det bærer hvis «antisosiale» ytringer skal forbys?

«I et demokrati har man rett til å motarbeide demokratiet. Avskaffer vi denne retten, innskrenker vi samtidig demokratiet», skriver artikkelforfatteren.

Det vesentlige ved demokratiet er ikke at flertallet bestemmer. Det vesentlige er retten til å mene det motsatte av hva flertallet mener — retten til å motarbeide myndighetene, retten til å gi uttrykk for sine meninger selv om

de måtte være avskyelige for oss andre. I et demokrati har man rett til å motarbeide demokratiet! Avskaffer vi denne retten, så innskrenker vi samtidig demokratiet, paradoksalt nok. I lengden avskaffer vi selve demokratiet på denne måten, og da har vi oppnådd nettopp det vi ville unngå.

Folkeflertallet må ha mulighet for å ombestemme seg — men hvordan blir det mulig hvis det er forbudt å gå inn for noe annet enn det flertallet mener? Og hvis det bare er antisosiale og antidemokratiske ytringer som skal forbys — hvem skal bestemme hva som kommer i disse kategoriene? Den viktigste lærdommen fra folkedemokratiene i øst bør være at hvem som helst kan bli beskyldt for hva som helst dersom «antisosial» virksomhet forbys, at opposisjon er livsviktig og forsøk på full enighet en ulykke.

Siden Lunde antagelig vil tro at jeg er mer opptatt av å forsvare rasistenes ytringsfrihet enn av rasisme, kan jeg berolige ham med at rasisme er det verste jeg vet.

Svenske myndigheter «snur ... tingene helt på hodet», mener Lunde. Det kan lett se sånn ut om man stikker hodet i sanden.

Av Bjørn Nistad, Oslo Unge Venstre

STEINAR LUNDE vil avgrense ytringsfriheten for rasister og nynazister. Budskapet i hans artikkel i Arbeiderbladet er at visse former for truende ytringer ikke er ytringer som har krav på samfunnets beskyttelse utifra prinsippet om ytringsfrihet.

Problemet med et slikt syn er at ubehagelige ytringer alltid vil kunne fremstilles som truende. I tidligere tider var det vanlig å innskrenke ytringsfriheten ved å henvise til at visse ytringer var gudsbespottende eller umoralske. Slike forsøk på å begrense ytringsfriheten møter liten forståelse i dag. Skal stempeling av ytringer som truende bli vår tids

våpen mot ytringsfriheten?

Det er åpenbart behov for å foreta en avgrensning mellom ytringsformer som konkret truer andre mennesker, og ytringsformer som nok er aggressive og truende, men som ikke utgjør noen konkret trussel mot andre mennesker. En slik grenseoppgang foretar den liberale filosofen John Stuart Mill i boken «On Liberty», utgitt 1859.

Mills utgangspunkt er at alle handlinger, herunder fremsettelse av meninger som ikke direkte innskrenker andre menneskers frihet, må tillates. Ifølge Mill må det være tillatt å hevde at kornhandlere tyner sine

medmennesker for brød, og at eiendom er tyveri. Derimot vil han straffe et menneske som oppfordrer en opphisset mobb til å gå løs på en kornhandler. Mills poeng er at det ville være en umiddelbar sammenheng mellom oppfordringen til å gå løs på kornhandleren og et eventuelt angrep fra mobbens side. At det kan være en sammenheng mellom påstander om at kornhandlere tyner sine medmennesker og at eiendom er tyveri, og mobbens opphisselse og eventuelle angrep på kornhandleren, betrakter ikke Mill som en tilstrekkelig grunn til å forby slike «truende» ytringer.

Historien om kornhandleren er et godt utgangspunkt for en debatt om hvor omfattende ytringsfriheten bør være. Kun ytringer som påviselig har frembragt overgrep mot andre mennesker, bør forfølges strafferettslig.

Årsaks- og virkningssammenhengene i samfunnet er kompliserte, og ytringsfriheten vil kunne bli svært begrenset om påstander om at en ytring frembringer konsekvenser som innskrenker andre menneskers frihet, skal være tilstrekkelig til å forby ytringen. Å forby ytringer fordi de angivelig truer en gruppe, reiser dessuten spørsmålet om hvordan en skal avgjøre om en gruppe er så svak

at den må beskyttes mot truende ytringer. Skal pasifisters demonstrasjoner mot forsvaret kunne forbys fordi de er «truende»?!

Det vil også bli nødvendig å gjøre seg opp en mening om hvem som skal avgjøre om en ytring er truende. Skal myndighetene avgjøre at visse ytringer truer en gruppe, eller skal gruppen selv gjøre det? I så fall hvordan?

Kanskje er åpne og redelige konfrontasjoner med meninger vi nesten alle betrakter som avskyelige, nødvendig — for å hindre at vår moral tørker inn?

Arb. bl. 12. 91.